

Рівненський державний
гуманітарний університет

Студентський дайджест

Збірник наукових матеріалів
здобувачів вищої освіти

№ 10
2024

Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет

Студентський дайджест

збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 10

Рівне, 2024

Студентський дайджест : збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти.
Випуск 10. Рівне : РДГУ, 2024. 110 с.

Головний редактор:

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, в.о.ректора, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Виконавчий редактор:

Корчакова Наталія Вікторівна – доктор психологічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної колегії:

Павелків Віталій Романович – доктор психологічних наук, професор кафедри загальної психології, психодіагностики та психотерапії, декан психолого-природничого факультету Рівненського державного гуманітарного університету.

Безлюдна Валентина Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Юрчук Олена Сергіївна - здобувач ступеня PhD кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету за спеціальністю 053 «Психологія»..

*Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ
(протокол №12 від 5 грудня 2024 р.)*

Аналізуючи результати проведеного опитування, ми бачимо, що 96% респондентів вважають себе медіаграмотними, і лише 4% – ні. Значення поняття “медіаграмотність”, за їх власною оцінкою, розуміють 96% опитаних, а поняття “медіагігієна” – 88% анкетованих. Але, попри високу самооцінку, відповіді на питання про інформаційну війну, фейки та мету ПІСО показують, що опитані є недостатньо компетентними в галузі медіаосвіти. Так, тільки 20% опитаних розуміють суть інформаційної війни, а фейк правильно визначають лише 28%.

Висновки. Відсутність системності у передачі знань про медіаграмотність від батьків, школи та позашкільних закладів ставить юнацтво у вразливе становище перед маніпуляціями. Відсутність послідовності, всеохопності та наступності в медіасвіті не дає сформувати стійкі знання і навички. А загрози й виклики, пов'язані із розвитком медіасередовища, із зростанням кількості інструментів штучного інтелекту та активною діяльністю ворожих спецслужб не лише в інформаційному середовищі, а й в середовищі молодіжної культури та геймерських спільнот розвиваються швидше, ніж інструменти державної регуляції та запобігання їй освітні заходи.

Список використаних джерел

1. Презентовано Стратегію з розвитку медіаграмотності на період до 2026 року. URL: https://kompkd.rada.gov.ua/news/main_news/76261.html
2. Стратегія Міністерства культури та інформаційної політики України з розвитку медіаграмотності на період до 2026 року. URL: <https://surl.li/ldkpzn>
3. Закон України Про медіа. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>
4. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) URL: <https://surl.li/rchoke>

УДК 159.944.4:355.01:341.321.32.

ФАКТОРИ РИЗИКУ ПТСР У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ БОЙОВИХ ДІЙ, ШЛЯХИ ЇХ ВИЯВЛЕННЯ ТА ЗАПОБІГАННЯ

Яницька Ольга, здобувач ОС «магістр»,
спеціальності 053 «Психологія», 2 курс, РДГУ

Науковий керівник: Демчук О.О., кандидат психологічних наук, доцент

Постановка проблеми: Участь військовослужбовців у бойових діях супроводжується постійним психологічним навантаженням і надзвичайними стресовими факторами, які створюють високий ризик розвитку посттравматичного стресового розладу (ПТСР). ПТСР є серйозною проблемою, що може призвести до тривалих порушень психічного здоров'я, труднощів із соціальною адаптацією, зниження якості життя та особистої ефективності військових після повернення до мирного середовища.

Мета дослідження: аналіз факторів ризику розвитку посттравматичного стресового розладу (ПТСР) у військовослужбовців, що перебувають в умовах бойових дій, з метою виявлення ключових психосоціальних, фізичних і психологічних чинників, які сприяють розвитку ПТСР, а також розробка рекомендацій щодо покращення психопрофілактики та психологічної реабілітації для військовослужбовців

Виклад основного матеріалу дослідження: В умовах бойових дій військовослужбовці стикаються з інтенсивними емоційними потрясіннями: безпекою для життя, втратою близьких товаришів, пораненнями або загрозою отримати фізичні травми. вчені з Університету Ліверпуля та Університету Кардіффа проводили дослідження впливу військової служби на психічне здоров'я солдатів, які показали, що військовослужбовці мають вищий рівень посттравматичного стресового розладу (ПТСР) порівняно з цивільним населенням. Проте, при численні дослідження ПТСР, існує недостатня кількість даних щодо того, які саме фактори у військових умовах є найбільш критичними для розвитку цього

розладу. Через це знижується ефективність профілактичних заходів і уможливується створення систем, орієнтованих на зменшення рівня розвитку ПТСР.

На мою думку, одними з ключових факторів негативного впливу на військовослужбовців, які можуть призводити до розвитку ПТСР є індивідуальні особливості військових, соціальна підтримка, психосоціальні фактори та травматичний досвід.

Індивідуальні особливості військовослужбовця відіграють важливу роль у розвитку ПТСР. Вік, стать, попередній психічний стан та рівень стресостійкості впливають на те, як людина реагує на травматичні події. Молодші військовослужбовці можуть бути менш стійкими до стресу через недостатність життєвого досвіду, в той час як старші можуть мати кращі навички саморегуляції. Крім того, наявність попередніх психічних розладів, таких як депресія або тривожний розлад, збільшує ризик розвитку ПТСР.

Соціальна підтримка є критичним фактором у запобіганні розвитку ПТСР. Відсутність підтримки з боку сім'ї, товаришів по службі та суспільства може посилити почуття ізоляції та відчаю у військовослужбовців. Наприклад, військовослужбовці, які не мають міцних соціальних зв'язків або підтримки, можуть відчувати себе покинутими та ізольованими після повернення з бойових дій. Натомість, наявність міцної підтримки, можливість обговорення пережитого досвіду та отримання емоційної допомоги знижують ризик розвитку ПТСР та сприяють швидшій реабілітації.

Психосоціальні фактори, такі як рівень освіти, соціально-економічний статус і попередній життєвий досвід, також впливають на ризик розвитку ПТСР. Військовослужбовці з вищим рівнем освіти та кращими фінансовими умовами мають більше ресурсів для боротьби зі стресом. Наприклад, вони можуть мати доступ до якісної медичної та психологічної допомоги. Крім того, попередній життєвий досвід, такий як пережиття інших травматичних подій, може збільшити або зменшити ризик розвитку ПТСР, в залежності від того, як людина з цим справлялася раніше.

Однак, одним з головних факторів розвитку ПТСР є саме травматичний досвід, пов'язаний з бойовими діями. Військовослужбовці можуть піддаватися фізичній небезпеці, свідчити насильство та втрату товаришів. Інтенсивність і тривалість таких подій впливають на психічний стан людини, викликаючи сильний стрес і психологічні травми. Наприклад, військовослужбовці, які перебували у зонах активних бойових дій, мають вищий ризик розвитку ПТСР через повторювані шоківі ситуації та постійне відчуття загрози життю. На думку Є. Курченко, Р. Мороз, Т. Цуканова серед факторів, пов'язаних з бойовими діями, які викликають найбільшу напругу та страх провідне місце займає: смерть бойових товаришів – 50%; зовнішній вигляд важкопораненого (загиблого) – 29%; світлові та шумові ефекти бою – 8%; палаючий військовий транспорт – 5%.

Військовослужбовці, які беруть участь у запеклих боях, зазнають значного психологічного навантаження через постійні загрози для їхнього життя. Найвищий відсоток стресу пов'язаний зі смертю бойових товаришів (50%), що показує, наскільки важливі міжособистісні зв'язки та підтримка серед військовослужбовців. Свідчення загибелі товариша або його важких поранень може викликати сильні емоційні реакції, включаючи відчуття вини, безпорадності і глибокий сум. Такі події мають значний вплив на психічне здоров'я військовослужбовців і можуть сприяти розвитку ПТСР. Побачити тяжкопораненого або загиблого (29%) нагадує військовослужбовцям про їхню власну вразливість і небезпеку, з якою вони стикаються щодня. Світлові та шумові ефекти бою (8%) створюють додаткове навантаження на нервову систему, посилюючи відчуття тривоги і страху. Постійне перебування в середовищі з такими подразниками може впливати на нервову систему і збільшувати ризик розвитку ПТСР. Палаючий військовий транспорт (5%) може бути символом втрати та руйнування, що також впливає на психологічний стан військовослужбовців. Це також може нагадувати про небезпеку, з якою вони стикаються, і про можливі втрати, що можуть статися внаслідок бойових дій. Розуміння та врахування цих факторів ризику є важливими для розробки ефективних програм профілактики та лікування ПТСР у військовослужбовців. Забезпечення психологічної підтримки, розвиток навичок стресового управління та зміцнення соціальних зв'язків сприяють покращенню

психологічного стану військовослужбовців та знижують ризик розвитку посттравматичного стресового розладу.

Комплексний підхід до розуміння та усунення цих негативних впливів, включаючи психологічну підтримку, профілактичні заходи та терапію, має вирішальне значення для збереження психічного здоров'я військовослужбовців.

З метою виявити симптоми ПТСР на ранніх етапах, вчасно втрутитися і починати лікування до того, як розвиватимуться серйозніші проблеми існують Психологічні тести та скринінгові інструменти. Серед методів діагностики було виділено:

- Первинний скринінг посттравматичного стресового розладу. Цей тест допомагає швидко виявити наявність симптомів ПТСР у військовослужбовців. Використовується для початкового відбору осіб, які можуть потребувати додаткового обстеження та лікування.

- Коротка шкала тривоги. Це інструмент для оцінки рівня тривожності у військовослужбовців. Допомагає визначити, чи є тривожність одним із симптомів ПТСР або самостійним психічним розладом, що потребує уваги.

- Опитувальник PCL-5. Опитувальник Посттравматичного Стресового Розладу (PCL-5) є більш детальним інструментом для виявлення та оцінки симптомів ПТСР. Він включає в себе 20 питань, які стосуються різних аспектів життя пацієнта і допомагають визначити ступінь вираженості симптомів.

- Опитувальник бойового стресу. Цей інструмент спеціально розроблений для оцінки рівня стресу, викликаного бойовими діями. Він допомагає визначити, які аспекти бойового досвіду найбільш впливають на психічний стан військовослужбовців.

Результати цих опитувальників вказують на те, що високий відсоток військовослужбовців виявляє наявність початкових симптомів ПТСР, аналіз результатів свідчить про підвищений рівень тривожності у значної частини військовослужбовців. Дослідження вказують на важливі психоемоційні проблеми серед учасників дослідження, які потребують термінової уваги фахівців. Зокрема, 75% респондентів відзначили часті кошмари та нав'язливі думки, 80 % - роздратування та 100% труднощі зі сном, що є серйозними показниками наявності травматичного досвіду, який може впливати на їх повсякденне життя. Високий рівень ризиків, виявлений за допомогою цих інструментів, підкреслює важливість своєчасного втручання, діагностики та надання психологічної допомоги для попередження серйозних психічних проблем.

Зважаючи на результати, необхідний комплексний підхід до лікування. Важливо не лише провести детальнішу оцінку психоемоційного стану учасників, а й розробити індивідуальні програми терапії, що включають психотерапію, тренінги з управління стресом та, за потреби, медикаментозну терапію. Це допоможе учасникам відновити стабільний психоемоційний стан і уникнути подальших ускладнень.

Висновки: Дослідження факторів ризику розвитку посттравматичного стресового розладу (ПТСР) у військовослужбовців показує, що інтенсивність бойових дій, втрата бойових товаришів, світлові та шумові ефекти, зовнішній вигляд важкопоранених або загиблих, а також палаючий військовий транспорт є головними травмуючими факторами. Рання діагностика за допомогою психологічних тестів і скринінгових інструментів дозволяє своєчасно виявити симптоми ПТСР та надати необхідну психологічну допомогу.

На основі цих досліджень стає очевидною необхідність розробки та впровадження психологічної програми запобігання ПТСР у військовослужбовців, яка буде актуальною в сучасних умовах. Така програма має включати раннє виявлення симптомів, надання психологічної підтримки, розвиток навичок управління стресом і зміцнення соціальних зв'язків. Це допоможе знизити ризик розвитку серйозних психічних проблем і сприятиме швидшій реабілітації військовослужбовців після бойових дій.

Список використаних джерел

1. Кравченко А. С. Фактори психологічної стійкості військовослужбовців у бойових умовах. Психологічний журнал, 8(2), 2019. С. 77-84.

2. Кузьменко Л. П. Психологічна допомога військовослужбовцям з посттравматичним стресовим розладом. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 6(4), 2015. С. 101-108.

3. Петренко І. В. Соціальна підтримка як фактор подолання стресу у військовослужбовців. Психологічні перспективи, 13(1), 2020. С. 123-130.

4. Посттравматичні стресові розлади: Навчальний посібник / Під заг. ред. проф. Б. В. Михайлова. Вид. 2-е, перероблене та доповнене. Харків. ХМАПО, 2014. 223 с.

УДК 159.923.2

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ОСОБИСТОСТІ

Яскевець Тетяна, здобувач ОС «магістр»

спеціальності 053 «Психологія», 1 курс, РДГУ

Науковий керівник: Созонюк О.С., кандидат психологічних наук, доцент

Постановка проблеми. Проблема інтелекту поглиблено почала вивчатися у XX столітті. Л.Терстоун перший почав говорити про відмінності між аналітичними здібностями і регулюючими здібностями. Інтелект є не тільки механізмом регуляції психічної та поведінкової активності, а й механізмом з переробки інформації. Інтелект – це здатність адаптувати і управляти імпульсивними спонуканнями, це якість прояву розумності особистості.

Мета дослідження: визначити особливості розвитку емоційного інтелекту особистості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для того, щоб приступити до аналізу емоційного інтелекту, необхідно проаналізувати поняття інтелекту.

Поняття «інтелект» (від лат. – розум) часто визначається як розумова здатність людини. При цьому французький психолог Ж. Піаже розводив ці два поняття. Він пропонував трактувати інтелект як «психічну адаптацію до нових умов» [1, с. 59]. Згідно Піаже, «інтелект є станом рівноваги, до якого тяжіють всі послідовно розташовані адаптації сенсомоторного і когнітивного порядку так само, як і всі взаємодії організму із середовищем» [1, с. 75]. Одна з основних особливостей людського інтелекту полягає в тому, що не всякий зміст, що отримується із зовнішнього світу, може бути засвоєно, а лише той, який хоча би приблизно відповідає внутрішнім структурам індивіда.

Якщо Піаже визначав інтелект як загальний регулятор поведінки всіх рівнів, то для деяких інших дослідників (А. Біне, Л. Векслер) інтелект – це символ вміння людини вчитися і будь-якої іншої живої істоти всьому новому. Л.Векслер дав таке визначення інтелекту: «Інтелект – це глобальна здатність діяти розумно, раціонально; здатність людини адаптуватися до навколишнього середовища» [2, с. 94].

Таким чином, у даний час існують три трактування поняття інтелекту:

- біологічне трактування: здатність свідомо пристосовуватися до нової ситуації;
- педагогічне трактування: здатність до навчання;
- структурний підхід, сформульований А. Біне: інтелект як здатність адаптації засобів до мети. З точки зору структурного підходу, інтелект – це сукупність тих чи інших здібностей.

Під сучасним визначенням інтелекту прийнято розуміти здатність до здійснення процесу пізнання і ефективного вирішення проблем, зокрема, при оволодінні новим колом життєвих завдань [3, с. 56].

Також науковці виділяють наступні види інтелекту:

1. Вербальний інтелект: відповідає за важливі функції людського організму, такі як письмо, читання, мова;

ЗМІСТ

Частина 1. ТЕОРЕТИКО-ЕМПІРИЧНИЙ КОНТЕНТ МОЛОДІЖНИХ ПОШУКІВ	
Аладько Тетяна Психологічні чинники професійного вигорання медичних працівників під час війни	3
Бондар Альона Психологічні особливості переходу військовослужбовців від умов бойових дій до цивільного життя	6
Бондар Альона Особливості надання психологічної допомоги демобілізованим військовослужбовцям	8
Боярчук Мар'яна Прагнення до краси та привабливості у контексті психологічного супроводу	10
Василюк Марія Особливості емоційного розвитку дошкільників в умовах війни	12
Верстляр Ярослава Психологічні особливості управлінської діяльності менеджера	15
Горшковська Лілія Проблема об'єктивності в оцінці претендентів на посаду у процесі кадрового відбору	18
Гуцуляк Ангеліна Особливості сприймання казок дітьми старшого шкільного віку	19
Данильченко Олександр Психологічні особливості впливу інтернет-технологій на студентську молодь	23
Дем'янюк Любов Психологічні особливості стресостійкості особистості у період військового стану	26
Карпова Жанна Психологія роботи з сім'ями в складних життєвих обставинах	28
Катеринчук Дарія Теоретичні аспекти проблеми розвитку емоційного інтелекту в підлітковому віці	30
Ковальчук Олена Психологічні чинники депресії у підлітковому віці	32
Косяк Тетяна Ігрові технології в регуляції емоційних станів дітей ігрові технології в регуляції емоційних станів дітей в умовах воєнного часу	35
Кравцова Світлана Психологічна корекція тривожно-депресивних станів дорослих середнього віку засобами емоційно-образної терапії	38
Кравчук Ірина Психологічні детермінанти агресії: ретроспективний аналіз	40
Любчик Олександра Роль державних та громадських ініціатив у підтримці ментального здоров'я ВПО після окупації	44
Луцак Ольга Роль ігрової діяльності в розвитку дітей молодшого дошкільного віку	47
Малафей Вікторія Когнітивно-поведінкова терапія як ефективний метод роботи з кризовими станами клієнтів	50
Малютіна Олександра Формування соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку засобами казки	52
Мельник Людмила Роль психологічної підтримки у коригуванні впливу чинників,	54

що впливають на професійне самовизначення осіб юнацького віку	
Мельничук Оксана, Піонтковська Діана Психологічні особливості впливу інтернет-технологій на студентську молодь	56
Оздемір Оксана Емоційний інтелект як складова професійного становлення студентів-філологів	59
Омелич Григорій Формування фінансової грамотності дітей дошкільного віку: педагогічні можливості дидактичної гри	62
Пантелеймонова Наталія, Широких Анастасія Особливості симптомів ПТСР та специфіка його діагностики у військовослужбовців	65
Пермінова Наталія Психологічні чинники управління персоналом в умовах воєнного стану	68
Помаранський Валентин Дослідження психологічної готовності до бойових дій у добровольців сил територіальної оборони Збройних сил України	71
Рабош Наталія Особливості педагогічних конфліктів : шляхи вирішення	74
Рожко Олена Розвиток літературних здібностей у підлітковому та юнацькому віці	77
Сабат Єлизавета Вплив соціальних мереж на комунікативну поведінку старшокурників	79
Сапронова Катерина Сімейні конфлікти як складова міжособистісної взаємодії подружніх пар	82
Супрунюк Олена Розвиток емоційного інтелекту у дітей молодшого шкільного віку арт-терапевтичними технологіями	84
Хома Людмила Стан медіаосвіти українського юнацтва у період війни	87
Яницька Ольга Фактори ризику ПТСР у військовослужбовців в умовах бойових дій, шляхи їх виявлення та запобігання	89
Яскевець Тетяна Теоретико-методологічні дослідження соціального інтелекту особистості	92
Частина 2. ЛІТЕРАТУРНИЙ КРЕАТИВ: «СТУДЕНТСЬКИЙ ДАРУНОК УКРАЇНСЬКИМ ДІТЯМ» (авторські казки)	
Лазарчук Яна З Україною в серці	95
Власюк Вікторія Птах світла	96
Галюк Світлана Разом непереможні!	97
Дубич Ольга Хосмко та чарівний метелик	98
Жмура Світлана Як ведмідь допоміг зайчику який заблукав	99
Ковальчук Соломія Слідуй світлу в своєму серці	100
Левчук Андрій Лисичка та чарівна квітка	101
Максимчук Маргарита Дикий вогонь	101
Михасик Ольга Казка про білочку Марисю та її страх	102

Шелест Марія Казка про мишеня та велике бажання	103
Частина 3 МАТЕРІАЛИ КОНКУРСУ СТУДЕНТСЬКИХ РОБІТ «ПОЯСНИ ДИТИНІ ПРО ГОЛОДОМОР»	
Правник Ярослав, Мельничук Софія, Кучер Максим, Демчук Анна Вони просто чекали нашої смерті	105
Галаган Крістіна Хліб, що став пам'яттю: Історія про Голодомор для дітей	107

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

СТУДЕНТСЬКИЙ ДАЙДЖЕСТ

Збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 10

Упорядники:

проф. Павелків Р. В., проф. Корчакова Н. В.

Підписано до друку 05.12.2024 р.

Формат 60х84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк офсетний. Ум.
друк. арк. 13,4. Наклад 300

ТОВ «Центр учбової літератури»
вул. Лаврська, 20 м. Київ

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 2458 від 30.03.2006 р.